

Javna razprava proti razlaščenju slovenske zemlje

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek zvečer priredilo v mali dvorani Slovenske prosvete pogovor ob okrogli mizi o razlaščenju slovenske zemlje na Tržaškem in Goriškem. Uvodna poročila so imeli odvetnik Bogdan Berdon, goriški občinski svetovalec dr. Damijan Pavlin in funkcionar kmetijskega nadzornišтва v Trstu inženir Vladimir Vremec. Prvi je prikazal gospodarski, narodnostni in socialni pomen zemlje za ohranitev slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, drugi je orisal potek razlaščenja slovenske zemlje na Goriškem in njegove posledice na slovenski živelj, tretji pa je na splošno govoril o regulacijskih načrtih na Tržaškem. Po poročilih se je razvila obširna in živahna diskusija, katere so se udeležili številni poslušavci. Daljši poseg je imel odvetnik Jože Škerk, ki je nazorno prikazal sistem, po katerem oblasti razlaščajo slovensko zemljo na Tržaškem in Goriškem, ter navedel nekaj smernic za uspešno klu-

OPOZORILO BRAVCEM

Z današnjo številko začenjamo objavljati »Minidnevnik« pisatelja Borisa Pahorja, v katere bo beležil svoje misli in kratke koментарje, kakor so mu porajajo ob dnevnem dogajanju. Mislimo, da bo ti aktualni zapiski vzbudili splošno zanimanje, obenem pa pozdravljamo to pisateljevo odločitev, ki je v skladu s težnjo našega lista da pritegne čim več naših kulturnih delavcev k sodelovanju, da vzpostavi čimboljši stik med kulturnimi ustvarjalci in javnostjo in da je vedno bolj kvaliteten ter bravcem vedno več nudi.

bovanje takšnim načrtom. Deželni svetovalec Štoka je obravnaval vprašanje gradnje stanovanjskega hotela v zgornji občini ter zahteval takojšen njen preklic. Univerzitetni profesor Toussaint Hočevar je omenil izsledke svojega proučevanja tega vprašanja in nakazal nujnost, da se ga izpolni še s pravnega in političnega stališča. Glavni predmet debate pa je bilo vprašanje tržne cene slovenskih zemljišč in njihov narodnostni in etnični pomen za slovensko manjšino. Udeleženci sestanka so ugotovili, da ne Tržaškem (in tudi na Goriškem) ne obstaja tržna cena zemljišč, ker razlaščajo zemljišča po cenah, ki jih narekujejo oblasti, zaradi česar tudi ni možnosti, da bi razlaščenec vložili svoje izkupičke v terciarne dejavnosti. To je še en razlog več, da se je treba z vsemi sredstvi boriti proti razlaščenju slovenske zemlje in proti spreminjanju njene etnične sestave.

D. Č.

Morov gospodarski program

Gospodarski program, ki ga je sestavil mandatar za sestavo nove vlade Moro, je časovno omejen ter vzbuja vse obveznosti, katere je zahtevala Evropska gospodarska skupnost za podelitev novih posojil Italiji. Evropska gospodarska skupnost svetuje gospodarske ukrepe, katere je Rumorjeva vlada že odobrila konec septembra ter jih vsebuje tudi gospodarsko poročilo, katero sta sestavila zakladni minister Colombo in proračunski minister Giolitti.

Morov gospodarski program ima tri glavne cilje: boj proti inflaciji, spodbujanje zaposlitve ter obramba najnižjih dohodkov. Za ta namen mandatar predlaga sporazum s sindikati, ki naj privolijo, da se plačna masa (mezde, zajamčene plače, podpore brezposelnim ter pokojnine) prihodnje leto se bo povečala za več kot 16 odstotkov v primeri z letom 1974.

S protiinflacijskih namenov kreditiranja industriji in trgovini ne bodo povečali. Neuparabljene bančne vloge naj bi selektivno usmerjali samo v dva sektorja; v izvoz in v gradbeništvo. Za spodbujanje gradbeništva naj bi izdali nepremičninske karte, povezane z indeksom življenjskih stroškov. Moro je tako delno sprejel predlog Banke Italije

za uvedbo nepremičninskih kartel z nizkimi obrestmi, ki pa bodo vračale kapital podpisnikom z odškodnino za padanje vrednosti lire. Zaposlenost v izvoznih podjetjih in v gradbeništvu naj bi se tako povečala.

To gospodarsko politiko osnovnega značaja naj bi spremljalo povečanje davkov. Za ta namen so že bili odobreni zakoni ter jih je treba samo izvajati. Gre zlasti za križno nadzorovanje dohodkov ter vzorčno izžebanih davkoplačevalcev. Skupaj s povečanjem državnih dohodkov naj bi črtali številne postavke v javnih izdatkih, ki so nepotrebne ali jih je mogoče odložiti.

Ponovnemu uravnovešenju državnega proračuna naj bi sledili ukrepi za razmah gospodarstva s pomočjo investicij. V času, ki bo potreben za sprožitev omenjenega mehanizma, naj parlament nadaljuje razpravo o zdravstveni reformi. Moro je v zvezi s socialnimi posledicami tega gospodarskega programa ponovno spomnil, da gre na kratko obdobje. Skratka, gre za gospodarski program začasne vlade.

V glavnem je Moro dodal eno samo točko gospodarskemu programu, katerega je že odobrila Rumorjeva vlada. Sprejel je so- (Dalje na 5. strani)

Maloobmejna trgovina med Italijo in Jugoslavijo

Gospodarski krogi na obeh straneh italijansko - jugoslovanske meje z zanimanjem pričakujejo, kaj bo prinesla italijansko - jugoslovanska trgovinska konferenca, ki se bo pričela v Trstu 26. novembra. Maloobmejna trgovina med Italijo in Jugoslavijo namreč zadnja leta nevarno pada: leta 1972 je znašala 22 milijard lir, lani 16 milijard in letos utegne pasti že na 12 milijard lir.

Italijansko-jugoslovansko trgovinsko konferenco so napovedovali že dolgo časa ter bi morala biti že leta 1972. Takrat so jo napovedali na zasedanju italijansko-jugoslovanske mešane komisije in ponovno so o njej razpravljali lanskega marca, ko je bilo v Beogradu zasedanje o industrijski kooperaciji med obema državama. V Beogradu so se tudi dogovorili, da pristojnost italijansko-jugoslovanske študijske komisije razširijo na trgovinsko in industrijsko sodelovanje na obmejnih področjih.

Italijansko - jugoslovanski gospodarski odnosi trenutno niso v najboljših vodah. V prvih sedmih mesecih letos je italijansko-jugoslovanska trgovina dosegla 789 milijonov dolarjev. To je precejšen porast v primerjavi z enakim obdobjem lani, ko je znašala 536,6 milijonov dolarjev. Porast je predvsem nominalno monetarnega značaja, če-

prav seveda ni mogoče izključiti realnega povečanja. Močno negativno dejstvo je povečanje neravnovesja v trgovinski bilanci. Jugoslovanski primanjkljaj v izmenjavah z Italijo je v prvih sedmih mesecih letos poskočil na 186 milijonov dolarjev, medtem ko je v ustrežajočem lanskem obdobju znašal samo 24 milijonov. Zaradi tega neravnovesja prihaja proti koncu leta do zaviranja v izmenjavah. V Italiji zavirajo uvoz predpisi proti dovažanju živinorejskih produktov iz držav nečlanice EGS ter obvezni uvozni pogoji v banki, ki se ne obrestujejo ter so blokirani za šest mesecev. Podobno je Jugoslavija uvedla posebne dovolilnice za razno blago, katerega uvoz je bil doslej liberaliziran, in za nekatero blago je kot v Italiji doležen obvezen polog.

V Italiji pravijo, da bo mogoče odpraviti uvozne omejitve, če se bo povečal izvoz na podlagi večje pridelave. Poleg tega izvozniki zahtevajo finančne, zavarovalne in promocijske podpore. Dejansko pa sedanji politični in sindikalni položaj tem zahtevam ni naklonjen.

Enako na jugoslovanski strani želijo več izvažati v Italijo ter poudarjajo, da se je znatni presežek, katerega so jugoslovanska (nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 24. novembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Beethoven: Sonata št. 2 v g molu. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Scurpidu«. Napisal L. Capuana, dramaturgizirala Mara Kalan. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30 Kdo, kdaj, zakaj. 11.00-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Orkester proti orkestru. 16.00 Šport in glasba. 17.00 »Naklonjenost sveta«. Igra. Napisal Juan Ruitz de Alarcon, prevedla Diomira Fabjan. SSG v Trstu. Režija: Jože Babič. 19.00 Nedeljski koncert. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.15 Sodobna glasba. 22.20 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 25. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »50-letnica Športnega Udruženja«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitve). 18.15 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Slovenski trio: pianist Aci Bertonec, violinist Dejan Bravničar, violončelist Ciril Škerjanec. Lucijan Maria Škerjanc: Trio (1935) — Slovenski ansambl in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 26. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sopranistka Luciana Ticinelli Fattori, instrumentalni ansambl »Nuovo Concerto Italiano«. 18.50 Vokalni kvartet »Habba«. 19.10 »Meško pesnik in narodnjak« (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 port. 20.35 Modest Mussorgski: Soročinski sejem, opera. Orkester in zbor ljubljanske Opere vodi Samo Hubad. 22.25 Nežno in tiho.

:: SREDA, 27. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Pogled s naravo: medvedek gre prezimovat«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitve). 18.50 Pianist Sergio Marengoni. 19.10 Družinski obzorik (Ivan Theuerschuh). 19.30 Zbor in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Bogo Leskovic. Sodeluje violinist Mayuni Fujikawa. 22.00 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 28. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovenski skladatelji zborovske glasbe: Anton Foerster (Milko Renar). 19.10 Italijansko gledališče v Ljubljani (Andrej Bratuž). 19.15 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Maček«. Radijska drama, napisal Jan Milčak, prevedla Marija Raunik. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Baročna glasba brazilskih skladateljev.

:: PETEK, 29. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol). »Po naši deželi: Gropada - Padriče«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitve). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. Renato Parodi: Ornifonije. 19.15 Alojz Rebula: »Pogled na Helespont«. 19.30 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Milan Sachs. 21.40 V plesnem koraku.

:: KOLEDAR, 30. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15. 18.30 Pianist Umberto Trucanelli. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 Liki iz naše preteklosti: Josip Rijač (Lelja Rehar). 19.20 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 Emil Adamič (Ernest Adamič). RO. 21.30 Vaše popevke 22.30 15 minut s Pavlom Westonom.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 24.1.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Lešič ♦ Tiska tiskarna Graphar Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Maloobmejna trgovina

(nadaljevanje s 1. strani)

podjetja dosegla na obmejnem področju z izvozom, že spremenil v velik deficit. Če ne bo nujnih ukrepov — ugotavljajo jugoslovanska podjetja — bodo krajevne izmenjave zašle v slepo ulico. Tržaški in goriški sporazum za maloobmejno trgovino sta bila namreč odobrena že pred 20 leti ter sta izhajala iz tedanje gospodarske strukture in takratnih potreb potrošnikov na obeh straneh meje. Blagovnih list kasneje niso bistveno spreminjali in prav tako ne menjalnih postopkov. Zaradi tega je mogoče reči, da sta oba sporazuma že zastarela kljub nekaterim izboljšavam v drugi polovici 60 let, zaradi katerih je bil v letu 1972 dosežen omejen višek 22 milijard lir.

Za letošnjo maloobmejno trgovino so bili objavljeni podatki za prvih 8 mesecev ter so negativni za Jugoslavijo. Po tržaškem sporazumu je jugoslovanski izvoz znašal 2700 milijonov lir in uvoz 5800 milijonov, po goriškem sporazumu pa izvoz 167 milijonov ter uvoz kar 1300 milijonov. 60 odstotkov izmenjav odpade na živila in druge kmetijske pridelke. Ob predpisih Evropske gospodarske skupnosti za prihodnje mesece ni mogoče zaradi omenjenega stanja pričakovati kakih posebnih izboljšav. Zadnje razvrednotenje dinarja tudi ne more kdovekaj spre-

meniti položaja, ker ta razvrednotenja po stari negativni praksi v Jugoslaviji običajno prihajajo potseriorno po inflaciji namesto anticipacijsko ter tako ne morejo kdovekaj spodbuditi izvoza.

Italijanska in jugoslovanska podjetja opuščajajo maloobmejno trgovino, ker lažje dosežejo trgovinsko realizacijo po splošnih trgovinskih predpisih med obema državama, po katerih so finančne transakcije hitrejše in bolj ekspozitivni tudi drugi postopki.

Kakšne so zahteve gospodarskih krogov na obeh straneh meje? Med drugimi predlagajo ustanovitev posebne mešane komisije s primernimi pristojnostmi, da bi v primeru potrebe v okviru dogovorjenih kriterijev menjavali blagovne sezname, da bi ustrezali tekočim potrebam gospodarstva in potrošnikov na obeh straneh meje. To velja zlasti za listi »C« in »D« tržaškega sporazuma, ki se tičeta blaga brez carinskega uvoza. Nadalje so za uspešen potek izmenjav nujno potrebni manipulacijski krediti ter plačevanje provizije za špeditorske storitve z avtonomnih računov tržaškega in goriškega sporazuma. Velike važnosti je tudi zagotovitev začetnih sredstev za razvijanje gospodarskega in industrijskega sodelovanja na obeh straneh meje.

Mihec in Jakac se menita, da je čudno, da tolko debelih govori od lakote

— Si vidu, Mihec, kašni tiči so pr tistem FAO?

— Kej je pej tu spet za ana iznajdba?

— Znaš, u Rimi so jemeli ano konferenco zastran živeža. Nek

šna organizacija od Združenih narodov, ke se kliče FAO, je sklicala u Rimi vkep vseh sort pretaunikov, profesorjev in taku naprej. De bojo štedirali, kaku naredet, de be bli vsi ledje siti. Zatu ke na sveti je dosti ledi lačnih, ke nimajo kej jest.

— Ja, ben, če so jemeli tisto konferenco, tu ni neč hudga. Konference so zmiram ble in bojo. In vsaka škuža je dobra za sklicat kašno konferenco. Manka konferenc!

— Ma sm tou reč, de je tudi nje noma-malo motlo, ke je blo na konferenci dosti belih, tašnih, ke jemajo puhno ret.

— Pej kašni ledje misleš, de hodejo na konference?

— Ma ja, zastopem. Ma je čudno zgledalo, de govoriyo od lakote in je tam tolko debelih. In so — premisli — nardili mea culpa in odločli, de bojo od svojga dali ne-keje dnarja za lačne narode. In je šlo po debelosti. Več ku je aden debu, več je mogu dat. So se mogli jet vsi zvagat, za videt, kolko kilov jema aden več, koker mu prtiče. Sej znaš: tolko centimetrov kolkor jema aden čez meter, tolko kilov lahko vaga. In za vsacga pu kila preveč je mogu vsak dat an dolar in pu.

— Sej tu je, lepu od nje. Taku so pri-znali, de vsak ke je debu, prouzaprout jej ti-

sto, ke be mogu jest an drugi. In če ne bi kašni taku žrli, be blo več živeža v magazineh, ke be ga lahko dali tistem, ke so lačni.

— Se zastope. Zatu be reku jest, de be blo mejn ledi lačnih, če ne be blo tolko debelih. Videš, zdey me je pršla ana ideja: kej če be taksirali vse debele ledi, ne samo tiste delegate na tisti konferenci? Kolko dnarja be lahko dobili nutre!

— Ja, ma če be ga pobirali tle pr nas in ga pošljali u Rim, be se prou neč ne poznalo, zatu ke be se vse razgebilo po poti. Hveč-jemu be se zredu še kašen u Rimi.

— Tisto je pej tudi res. Tako reč lahko nardijo samo u kašni resni državi. Ma vse-lih, zdey, ko so se taksirali tisti debeluh na tisti konferenci, bom gledau nomalo druga-če na debele ledi. In znaš kej be rad znou? Če so tisti, ke so bli na konferenci, pole ke so plačali tisti davek, če so pole jedli glih koker prej al kej mejn?

— Bodi brez skrbi, Jakec, glih taku jejo ku prej. Tisto je blo vse vkep samo ana načelna gesta. Ma meni je še nekej pršlo u glavo: kej rečeš, zakej so u Kulturnem domi nardili take šeroke poltrone? Zatu ke za napuhnet ano poltrono more bet človek res debu.

— Znaš, Mihec, jest rečem de je biu tu optimizem. Kadar so tiste poltrone delali, so si misleli, de nam bo Slovencem dobro šlo, de bomo dobro jedli in pili, de se bomo zre-dili in zatu de morejo bet poltrone taku šeroke, de bo lahko sedu nutre vsak Slovenc, tudi če bo še ne znam kaku debu.

— Ja, Jakec, si jo pogruntau. Glih taku je moglo bet.

PROSTOR MLADIH

Raziskujmo podstrešja in shrambe!

Tiste, ki ste doma v hišah, kjer obstajajo podstrešja ali shrambe, kamor so starši in stari starši ali že drugi predniki spravljali kakšno šaro, ki so jo imeli za odsluženo in nerabno, npr. izrabljeno ali po obliki zastarelo orodje, stare časnike, knjige, dokumente, obleke, pohištvo, posodo in drugo hišno ali gospodarsko opremo, opozarjamo, naj se podajo od časa do časa tja na kako »raziskovalno potovanje«. Verjetno se bodo prijetno zabavali, ko bodo odkrivali stare »zaklade«, lahko pa jih čaka tudi kako resnično in veselo presenečenje. Danes postajajo starinska kmečka in obrtna orodja iskana in dragocena kot dokaz stare ljudske kulture. Najimnitnejše vele mestne trgovske hiše so npr. vesele, če lahko razstavljajo v svojih izložbenih oknih poleg elegantnih modernih izdelkov kot kak star konjski komat, lopar, petrolejko, lesen možnar za tolčenje oreh, kos stare ljudske noše in podobno. Med stariimi dokumenti boste verjetno dobili podatke, iz katerih boste lahko sestavili zgodovino svoje družine oziroma rodu. Morda se vam še sanja ne, da ste v daljnem sorodstvu s kakim slavnim možem ali žena prejšnjih časov, ki ju s ponosom omenja slovenska kulturna zgodovina.

Pazite, da ne bo nihče — tudi pri sosedih ali sorodnikih — iz brebrižnosti uničil

KAJ BO V SOBOTO?

V soboto, 23. t.m., pa bo večer v SKK posvečen športnim problemom. Akademik Ivan Peterlin, ki študira na visoki šoli za telesno vzgojo v Rimu, bo predaval o

»ASPEKTIH SODOBNEGA ŠPORTA«
Začetek ob 19.15. Vsi ljudje vabljeni!

—o—

Izšla je prva številka mesečnika »Galeb«, v lep, skoro razkošni opremi.

ali zavrgel takih prič preteklosti. Uredite jih in pri čiščenju bodite previdni, da ne boste kake pdrobnosti npr. napisa, barve ali dekoracije, uničili! Lepo bi bilo, da bi lahko člani Slovenskega kulturnega kluba priredili ob priložnosti v svojih prostorih ali kje drugje iz takih »odkritih« predmetov majhno kulturno-zgodovinsko ali etnografsko raztavo.

—o—

SKAD V GORICI VZAJEMEN S SLOVENCIMA KOROŠKEM

Novoizvoljeni odbor Slovenskega akademskega društva SKAD — Gorica — zbran na prvi redni seji dne 9. nov. 1974, izreka solidarnost s koroškimi Slovenci in izraža ogorjenost nad zahtevo avstrijskih oblasti, da preštejejo koroško slovensko narodno skupnost.

PRIHODNI DISKUSIJSKI VEČER

Prihodni diskusijski večer v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3—I, bo v četrtek, 5. decembra na temo: »Ima vsak narod pravico do lastne države?«. Začetek ob 20.15. Mladi, udeležujte se teh diskusijskih večerov, ki obravnavajo aktualne narodne in mednarodne probleme in jih osvetljujejo z raznih strani ter tako odpirajo nove horizontale!

NAŠ ODGOVOR

Profesor za gospodarsko zgodovino na tržaški univerzi dr. Amelio Tagliaferri je imel na drugih »beneških kulturnih dnevih« v Podbonescu predavanje o »Slovanih in Langobardih«, o katerem je »Primorski dnevnik« v nedeljo, 17. t.m. sicer simpatično poročal, vendar je poročevalec spregledal, da je bilo predavanje v nekaterih pogledih krivično do slovenske zgodovine in nekritično. Preberite si v prihodnji številki Novega lista, v okviru te rubrike, naš odgovor nanj pod naslovom »Nekritično in zastarelo, pa tudi tendenčno«.

Življenje v SKK

Zadnji sobotni večer (16. t.m.) je bil v Slovenskem kulturnem klubu posvečen glasbi. O zgodovini tega stoletja nam je predaval glasbenik Janko Ban. Že v začetku je poudaril, da ima naš čas veliko glasbenih tokov, ki jih danes še ne moremo oceniti, ker se ne vemo, kaj se bo od njih v nadaljnji zgodovini ohranilo. Opozoril nas je, da se mora današnji umetnik truditi, da ustvarja novo v glasbi, ne pa posnemati že znana glasbena dela.

Omenil sem romantični izraz v glasbi preteklega stoletja. Po marčni revoluciji so se narodi začeli prebujati, enako kot na drugih poljih, tudi v glasbi. Poznoromantično in patetično smer so pripeljali v naše stoletje Strauss in Wagnerjev epigoni. Francija pa se je takrat ponašala z Debussyjem in Ravelom, ki je bil po rodu Bask. Predavatelj je

poskrbel, da smo poskušali tudi odlomke razni del. Tako smo slišali odlomek iz Ravela, ki je bil sicer impresionističen, a vendar tudi že precej stvaren. To je bil glasbeni »opis« jutra, kar je tako značilen za impresionizem. Predavatelj je nato spregovoril o Schönbergu in Strawinskem, ki je eden največjih skladateljev našega stoletja. Večkrat je menjal slog svojega komponiranja. Drugi veliki ruski skladatelj je Prokofjev.

Predavanje se seveda ni moglo končati brez omembe slovenskih skladateljev. Predavatelj je omenil Marija Kogoja, ki ga je označil za zelo pomembnega predstavnika dodekafonij in katerega osemdesetletnico rojstva bomo obhajali drugo leto, pa tudi Ubalda Vrabca, ki je poleg drugih del zložil znane »Škocjanske jame«.

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

2. oktobra 1974

Začeli bomo s poukom. Letos je število dijakov na učiteljišču naraslo, to pomeni, da se je zavest naših ljudi okrepila. Občestvo je zaslutilo, da se kar tako le ne bomo pustili spet izigrati ne od sovražnikov, še manj pa od »prijateljev« ali od »ideoloških« sorodnikov.

Mogoče bo razvoj dogodkov našo narodno skupnost prisilil, da bo začela ukrepati kot osebek.

4. oktobra

Manjkata mi še dve poglavji, potem bo Zatemnitev zaključena ce'ota. Seveda bom moral zadelati vrzeli, dopolniti nekaj samo nakazanih prizorov, a v glavnem bom ta teden, upam, na zeleni veji.

7. oktobra

Ker so mi od PEN kluba odgovorili, da so intervirali Dragu Jančarju v prid, sem sprejel vabila in šel na srečanje v Portorož. Jančar, mlad, po slogu modernističen pisatelj, a hkrati za zamejsko skupnost zavzet publicist, se je pregrešil, ker si je kot časnikar pri mariborskem »Večeru« nabavil nekaj begunskih publikacij. Ne bi smel, kajpa-

da, prebirati prepovedanega tiska, zato bo moral pred sodnika! Mračnjaštvo, ki se skuša olupšati z navajanjem paragrafov. Medtem ko je »nazadnjaška« Cerkev odpravila svoj Index, seznam prepovedanih knjig, socializem prevzema njene »vrline«.

V Portorožu sem se, ker je bil govor o nasprotjih v današnjem svetu, zelo na kratko zavzel za usodo nepriznanih narodov. V zgoščeni obliki sem poudaril to, kar sem povedal v svojem dnevniku v Prostoru in času. Kapitalistična družba ne bo rešila ogroženih narodov, socializem pa žal gleda na vse samo skozi očala razrednega boja. Rotil sem pisatelje velikih dežel, naj se postavijo na stran ogroženih jezikov in kultur.

10. oktobra

Berem Zverinice iz Rezije, ki jih je »ujel in udomačil« Milko Matičetov. Že dolgo nisem kakih spisov tako užival, kakor se mi dogaja pri teh. Vse je tako pristno in duhovito, da sem zgodbo komu prebrati, zato sem vzdignil slušalko in zavrtel številko. Na primer: Muca, ki je imela vzeti peska. Tina Vajtova je pravi mojster.

Ruda Jurčec se zaganja proti mojemu Odiseju

ob jaboru. Ker sem mu očital, da daje, kot, da so moji, med navednice stavke, ki jih nisem nikdar napisal, se zdaj na poldrugi strani svojega lističa razpisuje o vsem mogočem. Vsekakor čuden primer: »demokratičnega« časnikarstva. K temu bi rekel samo to, da če sem se rdeči diktaturi odrekel takoj, ko sem prišel v stik z njo, to je po koncu druge svetovne vojske, sem se taki, kakršne glasnik je zgoraj omenjeni gospod, uprl že kot bosonogi deček, to se pravi, da sem s tistim uporom v krvi zrasel in si v njem utrdil kosti.

Kar se pa tistega gospoda tiče, mu ne bi škodilo, ko bi kdaj našel malo časa in si, če že drugega ne, vsaj misli uredil.

O sebi pa mislim, kako zanimiva zna biti usoda slovenskega pisatelja. Za slovenske begunce je krypto-komunist, za komuniste pa buržuj, klerikalec, izdajalec.

13. oktobra Dutovlje

Nekateri hodijo po gobe, jaz pa nabiram češarke za svojo pečko. Ta se tako hitro razgori, da čutim, kako je gmajna vneta prispevala k toploti mojega ozračja.

Ko sem stopil v gozd, se je na senožeti ob robu gozda ustavil avto. Lastnik parcele je vzel iz vozila ročno žago in si začel ogledovati hrast, ki je rasel

(Dalje na 7. strani)

4.689 dijakov in učencev v slovenskih šolah na Goriškem in Tržaškem

V slovenskih šolah na Goriškem in Tržaškem, vključno v otroških vrtcih, je letos vpisanih skupno 4.689 dijakov, učencev in otrok. V primerjavi s prejšnjim šolskim letom znaša prirastek 149 učencev in dijakov.

V vseh slovenskih šolah in vrtcih v tržaški pokrajini je vpisanih 3.476 otrok in dijakov, kar je 93 več kot lani. V otroških vrtcih na Tržaškem je vpisanih 811 otrok (11 več kot lani) in sicer: Sv. Jakob 36, Sv. Ana 17, Škedenj 20, ulica Donadoni 25, nova sekcija v Dijaškem domu ul. Ginnastica 25 vpisanih, Sv. Ivan 45, Barkovlje 21, Lonjer 30, Greta-Rojan 40, Opčine 72, Bazovica 28, Gropada 18, Trebče 27, Prosek 66, Sv. Križ 25, Repentabor 31, Nabrežina 38, Devin 23, Sesi-ljan 25, Mavhinje 19, Šempolaj 27, Zgonik 24, Gabrovec 16, Dolina 22, Mačkolje 19, Domio 22, Ricmanje 12, Boršt in Boljunec 33.

V osnovnih šolah je vpisanih 1.336 učencev (23 več kot lani): Sv. Jakob 48, ulica Sv. Frančiška 38, ulica Donadoni 56, Sv. Ivan 84, Barkovlje 41, Sv. Ana 29, Škedenj 24, Katinara 35, Rojan 57, Opčine 104, Bazovica 41, Gropada 33, Trebče 40, Prosek 97, Sv. Križ 53, Repentabor 32, Nabrežina 71, Štivan 11, Medja vas 3, Devin 13, Sesi-ljan 24, Cerovlje 6, Mavhinje 19, Slivno 13, Šempolaj 42, Salež 19, Zgonik 44, Gabrovec 5, Briški 2, Dolina 51, Mačkolje 39, Domio 96, Ricmanje 33, Boršt 28, Boljunec 50, Pesek 7, éavlje 12 in Korošci 6.

Nižje srednje šole: vpisanih 731 (lani 703). Po posameznih šolah (v oklepaju podatki v letu 1973): Sv. Jakob 85 vpisanih (lani 79), Sv. Ivan 99 (97), Katinara 26 (26), Rojan 36 (39), Opčine 126 (141), Prosek 100 (97), Sv. Križ 26 (29), Nabrežina 102 (94), Dolina 129 (111).

Višje srednje šole: vpisanih 598, lani 567. Po šolah: profesionalna tehnična šola 55 vpi-

sanih letos, lani 44. Znanstveni licej 188 (175), Klasični licej 65 (69), Učiteljske 106 (79), Trgovska akademija 184 (200).

V goriški pokrajini je na slovenskih šolah 1.213 vpisanih, ali 56 več kot v lanskem šolskem letu:

Otroški vrtci: 312 vpisanih (lani 298): Gorica center 92 (lani 88), Pevma 23 (30), Podgora 18 (20), Štandrež 29 (30), Doberdob 50 (35), Sovodnje 34 (41), Rupa 33 (24) in Števerjan 33 (lani 30).

Osnovne šole: vpisanih 525 (lani 503), po šolah: Gorica center 145 (136), Štmaver 56 (54), Podgora 24 (22), Pevma 28 (18), Štmaver 6 (10), Števerjan 42 (44), Plešivno 3 (5), Doberdob 76 (74), Jamlje 22 (23), Valon 19 (18), Sovodnje 49 (46), Rupa 33 (33) in Vrh 20 (19).

Nižja srednja šola vpisanih 277 dijakov, lani 288. Višje srednje šole: gimnazija in klasični licej 50 vpisanih (lani 41), Učiteljske 55 (30), trgovska šola 50 (53).

—o—

V NEDELJO REVIJA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Vsi vljudo vabljeni na revijo tržaških cerkvenih pevskih zborov, ki bo v nedeljo 24. novembra ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4.

Pisma uredništvu:

Spoštovano uredništvo Novega lista!

V Vašem listu sem prebral protest odbora Primorja zaradi menda netočnega poročanja. Ta protest pa je zanimiv primer tipično političnega sprenevedanja. Ali je morda odbor Primorja zanikal očitek, da najema in kupuje tuje igralce in vojake? Ne! Pravi samo, »da se je naše društvo vedno ukvarjalo le s športom in ne s politiko.« Značilno za ozračje, ki je zavlada v omenjenem odboru je, da označuje s »politiko« če kdo graja najemanje tujih igralcev. Odboru se zdi kupovanje igralcev najbrž zelo športen postopek!

Odbor tudi izrecno ne zanika, da ne bi bile na seji izrečene grožnje z ricinusovim oljem. Pravi samo, da se noben odbornik ni imel opravka z njim. To pa še ne pomeni, da se o tem znamenitem olju ne bi govorilo!

Po mojem skromnem mnenju pa Primorje, kljub svoji apolitičnosti, vendar vodi politiko. In sicer asimilacijsko politiko: od Slovencev za Slovence ustanovljeni športni klub spreminja postopoma v dvojezično društvo in s tem ruši slovensko okolje. Če pa hoče Primorje nadaljevati s tem političnim delom, ga opozarjam na 4. člen pravil Zveze slovenskih športnih društev, ki pravi tudi, da je občevalni jezik slovenski tudi na igrišču. Ta člen je hudo političen in za Primorje najbrž nesprejemljiv. Končno pa je že samo članstvo pri omenjeni Zvezi hudo političen položaj in bi kazalo o tem še temeljito razmisliti.

U. V.

Občni zbor združenja staršev pri Sv. Ivanu

Združenje staršev otrok osnovne šole »Oton Župančič« in otroškega vrtca pri Sv. Ivanu je imelo svoj redni občni zbor v četrtek, 14. novembra. Po predsednikovem poročilu, ki ga je imel dr. Mljač o delovanju združenja v preteklem letu, ko je svetoivanska šola bila nedolžna tarča zloglasnega atentata, sta profesorja Hedvika Kandut in Samo Pahor obrazložila novo šolsko reformo ter vlogo staršev pri upravljanju nove šole. Ob koncu plodnega zasedanja je občni zbor sprejel dve resoluciji, prva se zavzema, da bi na Tržaškem bil ustanovljen okrajni šolski svet samo za slovenske šole ter da bi v pokrajinskem šolskem svetu Slovenci imeli pravičnejše zastopstvo; druga pa zahteva od občinske uprave, da poskrbi za potrebne prostore v stavbi v ulici Caravaggio 4, kjer je nastanjenih veliko sob, ki ne razpolagajo z zadostnimi šolskimi prostori.

Ob koncu so zborovalci sklenili posvetiti letošnje leto proslavitvi 120. obletnice ustanovitve

slovenske šole pri Sv. Ivanu ter 30. letnici obnove slovenskega šolstva v istem čraju. Združenje bo vodil odbor, ki ga sestavljajo dr. Franc Mljač, Hedvika Kandut, Milica Čok, Stana Luisa, sestra Marija, prof. Samo Pahor, Marko Kravos, prof. Jurko Slokar in Rožica Kokorovec.

—o—

PRIHODNJI PONEDELJEK

V ponedeljek 25. oktobra bo v DSI predaval škof dr. Janez Jenko iz Kopra o »Letošnji škofovski sinodi v Rimu«, ki se je je sam udeležil. Začetek predavanja je ob 20.15.

ŠE SE BOMO GRELI

Petrolejska in splošna energetska kriza je imela tudi svojo dobro stran.

Dala je dosti spodbud za iskanje novih premogovnih plasti in za njegovo izkoriščanje.

Ekonomska komisija za Evropo je izdala poročilo iz katerega je razvidno, da znašajo zaloge premoga v zemlji več kot 8.200.000 milijonov ton.

Če upoštevamo, da znaša letna uporaba premoga okoli deset tisoč milijonov ton, bo dovolj premoga še za nadaljnjih štiristo let.

Lani so ga v vseh rudnikih nakopali 2300 milijonov ton.

No, nekaj let se bomo še greli in se bodo tovarninska kolesa vrtela. Med tem pa bodo začeli delovati tudi drugi energetske viri.

USTAVLJENA DELA DRUŽBE DELTA V ZGONIKU

Zgoniška občina nam je poslala naslednje obvestilo:

»Župan zgoniške občine Josip Guštin je prekinil, s postopkom št. 2800 z dne 9.11.1974, gradbena dela družbe DELTA iz Trsta, ki gradi kompleks hotela-motela v bližini državne ceste št. 202. Župan je odredil prekinitev zaradi tehničnih ugotavljanj vsled pri-
eozb, ki jih je občina prejela.«

Za razvoj čebelarstva

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti je vložil v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine zakonski predlog, ki predvideva deželno pomoč za čebelarstvo, ki je v naši deželi precej razširjeno, a nima še vseh pogojev za popoln razmah. Zakonski predlog govori o ustanovitvi posebnega čebelarskega centra v sklopu deželne ustanove za kmetijski razvoj, ki se bo moral poslužiti strokovne pomoči posebnih instruktorjev, ki bodo morali z nasveti in konkretnimi akcijami

spremljati delo čebelarjev, posebno seveda začetnikov.

Zakonski predlog pravi, da bodo morali strokovnjaki obvladati tudi slovenski jezik zaradi precejšnjega števila slovenskih čebelarjev in govori tudi o izmenjavi izkustev in mnenj med čebelarji iz naše dežele ter oni iz drugih dežel. Predlog deželnega svetovalec Slovenske skupnosti dr. Draga Štoka je bil sestavljen tudi s pomočjo priznanega čebelarja Ivana Bernarda Žuljana iz Ricmanj.

PRIMORSKI SLOVENSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON

Slovenski javnosti sporočamo, da je izšel v tiskarni Budin v Gorici prvi snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona (PSBL).

Uredniški odbor PSBL prosi oprostitev za zakasnitev. Ni manjkalo dobre volje in resnega prizadevanja sestavljalcev in sotrudnikov, da bi leksikon izšel že v prvih mesecih tega leta, toda nastopile so nepremostljive težave in ovire. Sestava tega prvega snopiča je bila še posebej težavna, ker je bilo treba orati ledino ter postaviti idejni, strokovni in delovni temelj celotnemu delu. Obdelava naslednjih snopičev bo lažja, ker bo stekla po postavljenih tirnicah.

Ta snopič spada med mohorjevke za leto 1974. Vsi naročniki lanskim mohorjevkom naj dvignejo snopič brezplačno pri poverjeniku

(duhovniku) ali knjigarni, kjer so si nabavili knjige Goriške Mohorjeve družbe.

Knjiga je tudi v prosti razprodaji. Lahko jo dvignete v knjigarnah v Gorici in Trstu kakor tudi pri družbenih poverjenikih

Uredniški odbor PSBL

Vljudno prosimo,

da bi poravnali naročnino, bodisi po položnici bodisi v upravi, vsak dan od 9. do 12. ure, razen ob ponedeljkih in sobotah.

STARI STUDENTJE

Klub starih goriških študentov je imel prejšnji četrtek svoj vsakoletni prijateljski sestanek v Solkanu.

Starosta in klubov predsednik France Gorkič je z veseljem pozdravil veliko število zbranih, nad triintrideset, ki so prišli tudi iz oddaljenih krajev, kljub visokim letom, od 68 do 85 let, a s še veliko mladimi srci na družabni in obenem poslovljni sestanek.

Predsednik in tajnik sta pred skupnim obedom razgrnila sliko dosedanjega dela in načrte za bližnjo bodočnost. Sledila je razvejana debata, ki je pokazala, da je skupina takoimenovanih »starih« goriških študentov naredila obilno dela za ohranitev slovenske kulturne dediščine na goriški zemlji.

Pevma

NAŠE CESTE

Kadar posije kako nedeljo lepo sonce se dosti meščanov in okoličanov odpravi na popoldanski sprehod čez Sočo v Pevmo in na Oslavje.

Ko se zvečer vračajo domov se pa mnogi pojezijo na občinsko upravo, ki prav v našem kraju ne skrbi dovolj za ceste, zlasti za tiste stranske. Na mnogih koncih raste robidovje kar preko cestnih robov, pa tudi na glavni cesti.

Na nekaterih ovinkih je potrebna tudi močnejša cestna razsvetljava. Tako tudi pri Vinčičih, kjer se odcepi pot v Koštabono. Zadnje dneve so namestili nekaj novih cementnih električnih drogov, električne žarnice pa še ne svetijo.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Pavel Golia

JURČEK

Pravljica v štirih dejanjih s prologom

V četrtek, 28. t.m. ob 15.30.

Triurna stavka industrijskih in trgovskih delavcev v Gorici

V torek je bila proglašena triurna stavka industrijskih in trgovskih delavcev. Napovedan je bil tudi protestni sprevod po mestu in zborovanje na Travniku.

Zaradi silnega dežja pa je to odpadlo. Delavci in tudi dijaki višjih srednjih šol v Gorici so se zbrali v kinodvorani na Travniku, kjer so govorniki poudarjali, da vse delovno ljudstvo zahteva izboljšanje socialnih razmer in trdno obrambo demokratičnega reda v državi.

Sindikalna zveza je tudi sklenila, da se bo stavka ponovila prihodnji torek 26. novembra od 9. do 12. ure.

Zajela bo vso goriško pokrajino.

V Gorici se bodo zbrali vsi uslužbenci tovarn, javnih ustanov in krajevnih uprav, obenem z meščani in političnimi zastopniki.

Z dveh zbirališč, v Spominskem parku na Korzu in v ulici Casale, bosta krenila dva sprevoda na Travniki, kjer bo veliko sindikalno zborovanje.

V goriški pokrajini se namreč gospodarsko stanje še vedno slabša.

Dosti tovarn je znižalo delovni urnik in s tem seveda tudi plače. V nekaterih večjih poslovnih obratih je že danes več kot 1500 delavcev v dopolnilnih blagajnah, s skrajno plačo. Gospodarska kriza pa bo zajela tudi še druge tovarne in podjetja.

Po dvajsetih letih

Prejšnjo soboto so obhajali intimno slavo maturanti in maturantke, ki so leta 1954. polagali zrelostne izpite na goriškem slovenskem učiteljskišču.

Od enaindvajsetih nekdanjih sošolk in sošolcev se jih je zbralo na večeru v restavraciji pri Pepiju na Oslavju lepo število, kar sedemnajst. Nekateri so že pokojni, drugi daleč po svetu.

V svojo sredo so povabili tudi svojega nekdanjega razrednika prof. Bednarika, ki se je v pozdravnem nagovoru spomnil rajnih dijakov in profesorjev.

Z zadovoljstvom je ugotovil, da so si vsi navzoči znali utreti v izbranih poklicih ali v zakonskem življenju srečno in pravilno pot, sebi in novemu rodu v blagostanje in korist.

V imenu prisrčno razpoložene družbe se mu je toplo zahvalila takratna maturantka, pokrajinska odbornica Marija Ferletičeva.

V prijetnem razpredanju spominov iz nekdanjih šolskih let, ob pripovedovanju zgodb iz sedanjega življenja se je utrdilo složno prijateljstvo vseh nekdanjih sošolcev in sošolk.

Vesele pesmi so se kar same izvile iz grl kot nekdanj, da je le prehitro potekel večer do zgodnjih ur, ko so si vsi, redko tako složni tovariši iz šolskih klopi, segli v roke z

obljubo, da bodo še prišli čez leto ali Bog zna, koliko dni spet na tak prisrčen prijateljski večer.

—o—

Morov gospodarski program

(Nadaljevanje s 1. strani)

cialistično zahtevo, naj bo en sam minister odgovoren za izvajanje politike cen. Po drugi strani smo videli, da ni več govora o socialistični zahtevi po razširitvi kreditiranja ter je prevladalo protinflacijsko stališče Colomba in Carlja.

Že dogovorjena politika cen je naslednja: petrolejski načrt, nadzorovano razdeljevanje goriva za ogrevanje, nakup pšenice in olja z uporabo že nakazanih 400 milijard lir ter razdeljevanje teh živil brez dobička v trenutku, ko bi prišlo do špekulacij. Potrebo je bilo tudi nadzorstvo medministrskega odbora za cene nad cenami za takoimenovane občutljive proizvode, katerih nihanje nevarno vpliva na gospodarski položaj.

O Morovem gospodarskem programu tako lahko rečemo, da gre za »austeriteto«, ker ne uvaža nobenih izdatkov, za katere še ni bila odobrena nakazila, in poleg tega ne dovoljuje nobenega širšega kreditiranja, marveč samo selektivno. Končno naj dogovori s sindikati držijo pod nadzorstvom dinamiko cen ter bo prišlo do sestave socialnih programov šele vzporedno z zmanjšanjem inflacije in izboljšanjem gospodarskega programa.

—o—

Predsednik Tito je bil na državnem obisku v Vzhodni Nemčiji. Doma so ga predlagali za častnega predsednika jugoslovanskih sindikatov za njegove zasluge za delavski razred.

—o—

V Grčiji so bile v nedeljo prve svobodne parlamentarne volitve po desetih letih. Stranka ministrskega predsednika Karamanisa je dobila absolutno večino. Nekoliko je presenetila slaba afirmacija levece.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Neocenjena etnografska knjiga o Koroški

Glede na sedanje dogajanje na Koroškem, kjer se mora slovenska manjšina boriti za svoje najosnovnejše narodnostne in jezikovne pravice, je spet aktualna knjiga »Volksleben in Kärnten« (Ljudsko življenje na Koroškem), ki jo je napisal nekaj let pred drugo svetovno vojno znani koroški nemški etnograf dr. Georg Graber in je izšla doslej menda že v treh izdajah. To je doslej najboljše in najbolj temeljito delo o ljudskih navadah in ljudski kulturi na Koroškem, le žal da je pisano z nemško-nacionalističnega stališča. Tako je npr. druga izdaja izšla leta 1941, ko je v Avstriji že vladal nacizem, čeprav o avtorju ni mogoče reči, da bi bil pravi nacist. Tretja izdaja je izšla že po vojni in nato se ponekod sklicuje tudi slovensko zgodovino-pisje in narodopisje. Vendar pa je značilno za pasivnost in počasno — da ne rečemo boječe — reagiranje slovenske znanosti, da ni doslej, v več kot 30 letih, še nihče temeljito ocenil te Graberjeve knjige, ki šteje nad 400 strani in prinaša tudi veliko slikovnega materiala. Graber omalovažuje v knjigi delež slovenske ljudske kulture na Slovenskem oziroma jo prikazuje tako, kakor da so bili Slovenci vedno tisti del koroškega prebivalstva, ki je bil kulturno pasivnejši — mišljena je vedno ljudska kultura — in da so zato vedno v glavnem sprejemali od Nemcev. Tako Graberjevo prikazovanje pa je v nasprotju z ugotovitvami raznih drugih, a bolj objektivnih nemških znanstvenikov, kot je npr. Bruno Schier, ki prikazuje v svoji knjigi »Hauslandschaften und Kulturbewegungen im östlichen Mitteleuropa«, (Hišne pokrajine in kulturni premiki v vzhodni Srednji Evropi), da so bili »alpski Slovani« oziroma Slovenci tisti, ki so prinesli na vse vzhodnoalpsko nemško področje naprednejšo hišno kulturo, to je ločena zgrajena bivališča za ljudi in živali, medtem ko je nemški kmet še dolgo živel z živino pod isto streho. Slovenci so prinesli v alpsko-bavarski prostor tudi kopalnico, nekako sauno, ki je nemški prostor prej tudi ni poznal, in še marsikaj drugega, v čemer vidi Bruno Schier, ki je pogumno zastopal svoje mišljenje v prid tej slovenski kulturni tvornosti nekdanjih časov že pod nacističnim režimom, tudi povezavo s skandinavsko ljudsko kulturo.

Dr. Georg Graber v svoji knjigi zelo prikupno obravnava koroške ljudske šege in navade in marsikje omenja tudi šege koroških Slovencev, a skoro vedno s težnjo, kakor da gre pri slovenskih ljudskih navadah bodisi za odmev nemških ali za ostanek kakih davnih german-skih navad, ki so pri Nemcih sicer že izginile, a so se ohranile pri Slovencih. Tudi on ugotavlja številne skandinavske elemente v koroški ljudski kulturi, po katerih se ta loči od bavar-

ske in druge nemške ljudske kulture, a pripisuje jih, kot rečeno, kakim izginulim severno-germanskim plemenom, ki so se priselili na Koroško pred Slovenci, ali Langobardom, ki so po njegovem morali vladati tudi na Koroškem, medtem ko Bruno Schier jasno pove, da so mogli biti nosilci take naprednejše hišne kulture in drugih oblik ljudskega življenja ter orodja, ki spominjajo na davno Skandinavijo, samo Slovenci.

Danes se ponovno javlja pri nemških nacionalistih na Koroškem težnja, da bi porinili koroške Slovence v kulturno defenzivo in jim vzbujali čut manjvrednosti s trdnjavami, da so, kar zadeva ljudsko kulturo, samo sprejemali od Nemcev. Pri tem se sklicujejo tudi na omenjeno Graberjevo delo. Zato bi bilo res že skrajni in nujni čas, da bi tudi slovenska etnografska veda že končno kritično pretresla Graberjevo knjigo in priskočila tako koroškim Slovincem na pomoč pri njihovem odporu. Seveda pa mora imeti najprej sama jasne ideje in mora temeljito poznati koroško ljudsko kulturo.

fj

Prva otroška predstava v letošnjem letu Pavel Golia »Jurček«

Letos so v našem gledališču sorazmerno zgodaj mislili na najmlajše obiskovalce in so jim pripravili predstavo o Jurčku, ki pride s praznim koškom domov, namesto da bi prinesel moke. Razmišlja, kje bi jo bil mogel izgubiti, in se nazadnje spomni, da jo je razpihal najbrže Divji mož. Napoti se k njemu in ga poprosi, da bi mu pomagal. Divji mož mu podari čudežno palico, golobčka, ki mu da cekin, če ga poprosi, in še mizico pogrne in mu da vseh mogočih dobrot, da se nasiti, ko bo lačen. Potem mu vse to izmakne krčmarica in njen Peter, a ko se Jurček pritoži Divjemu možu, mu ta pove, kdo mu je vse to vzel, in Jurček je spet srečen, ko dobi stvari nazaj, in z njim vsi njegovi prijatelji in seveda očka in mati Meta.

To je kratko zgodba, ki se razpleta pred mladimi gledavci. Otroci ji z velikim zanimanjem sledijo in na koncu igravci skoro ne pridejo do besede, tako so otroci glasni, ko razkrinkavajo zapleteni položaj.

Igrica je stara, a za otroške oči še vedno živa in dobrodošla. Malo so jo igravci oziroma režiser prikrojili po svoje, pa s tem ni nič izgubila. Mario Uršič, ki jo je zrežiral, jo je razdelil v dva dela, tako da otroci v glavnem odmoru zadihajo in se razgibljejo, več pa jim ne da časa. Pravičnost je ohranil, kolikor je bilo nujno, drugače pa je osebe nekoliko karikiriral in jih vendar ohranil verjetne. Tudi obleke, ki jih je izdelala Marija Vidau, se ujemajo z značajem oseb. Sceno pa je zamislil Demetrij Cej in je prav tako pogojena na celotno dogajanje.

Jurčeka igra Miranda Caharija in se zdi zelo posrečen fant, tako v mimiki kot v hoji in v igri. Morda je to najbolj posrečena figura, kar jih je Caharijeva ustvarila. Njegovi spremljevalci so Meh, Kitara in Boben, ki so zelo posrečeno odigrali svoje vloge. Zelo dober je Adrijan Rustje kot Meh, ki je obenem najbolj zgovoren in najbolj priseben. Smešen je Boben, ki ga igra Silvij Kobal. Zelo je komičen in posrečeno udarja na boben in ubrano hodi po prizorišču. Najtežjo vlogo ima še Kitara, ki jo igra Stojan Colja. V prvem delu je nem, v drugem pa spregovori s pomočjo Jurčkove palice, a je morda glasovno šibak. Ne razlikujeta se dosti od teh oseb

Lipe Lidije Kozlovičeve in Cene Livija Bogatca. Oba sta smešno ujeta v okvir. Oče Matevž je Alojz Milič, mati Meta pa Zlata Roroškova. Oba poustvarjata skrbna starša, ki skrbita, kako je z Jurčkom, ko je v negotovosti, in se veselita, ko je srečen. Pravičnica sta Lukež kot Vetr in Mira Sardočeva kot Nevihta. Tudi Snežak Danila Turka je prepričljiv. Hudobno krčmarico zelo posrečeno poustvarja Bogdana Bratuževa, Petra pa Anton Petje. Valpet je Rado Nakrst. Tako je ta otroška predstava res posrečena in bo gotovo privabljala dosti otrok v Kulturni dom. Otroci bodo odhajali od predstave nedvomno zadovoljni.

J. P.

BALETNA ŠOLA SSG V TRSTU

Stalno slovensko gledališče vabi k vpisu v baletno šolo, ki jo bosta vodili priznani pedagoginji Nada Križmančič in Selma Micheluzzi. Pouk se bo vršil v Kulturnem domu v Trstu. Vpisovanje na upravi SSG od 8. do 14. ure. V baletno šolo se sprejemajo kandidatke in kandidati od 6. leta starosti dalje. Pouk se bo predvidoma pričel prve dni decembra.

Vpisnina znaša 1.000 Lir, šolnina pa mesečno 7.000 lir.

ODKRILI SO ABRAHAMOV VODNJAK

Skupina arheologov z univerze v Tel Avivu je odkrila pet kilometrov vzhodno od mesta Beersheba v Negevu starodaven, 20 metrov globok vodnjak, iz katerega sta zajemala vodo očak Abraham in njegov sin Izak. Ime mesta Beersheba pomeni v hebrejskem jeziku »Sedem vodnjakov«. Izraelski arheologi načrtno kopljejo na krajih, kjer so se dogajali dogodki, o katerih poroča sveto pismo. Seveda pa natančno izračunajo, kje bi mogli biti tisti kraji. Ker v Izraelu zelo potrebujejo vodo, iščejo po navodilih, ki jih najdejo v bibliji, predvsem nekdanje vodnjake in jih tudi odkrijejo.

Dotiskana je nova številka »Mladike«. V tisku sta tudi novi številki revij »Zaliv« in »Most«.

Zanimiva in aktualna knjiga

Beneškoslovenski duhovnik Pasquale Guion je izdal te dni knjigo »La gente delle Valli del Natisone«, natisnjeno v Vidmu, z namenom, da seznani italijansko javnost s slovenskim prebivalstvom Nadiških dolin. Knjiga govori o zgodovini, veri, jeziku, značilnostih in življenju tamkajšnjega prebivalstva in je tudi ilustrirana. Zaenkrat vas opozarjamo na to knjigo, o kateri bomo v kratkem obširneje spregovorili. Naročajte in berite jo!

V Evropo je prispela iz Buenos Airesa nova številka revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija.

Sodobno kmetijstvo

Še o pretakanju vina

Po končanem vrenju leži vino na drožeh, ki jih sestavljajo odmrle kvasnice, beljakevine, sluznine, vinski kamen, škodljive glivice. Teh je dosti zlasti, če je bilo grozdje gnilo. Odmrle vrele glivice so izvrstna hrana za škodljive glivice. S tem se vino začne kvariti. S pretokom preprečimo kvarjenje vina.

Glavni pretok

Ko ločimo vino od lahko gnijočih snovi, od droži, preden začnejo le te razpadati ali pa se dvigati iz dna sode, izvedemo glavni pretok. Namen glavnega pretoka je torej preprečiti motnost in bolezen v vinu. Z drožmi odstranimo namreč mnogo škodljivih drobnoživk, plesni, bakterij itd. Pretakanje služi torej odstranitvi droži od mladega vina po glavnem vrenju in pozneje odstranitvi usedlin od vina po čiščenju in zorenju.

Zakaj pretakamo z zračenjem?

Pretakamo tudi zato, ker želimo odstraniti iz vina nečisti duh in razne pline, posebno zatohlilnih vin in takih, ki diše po vodikovem žveplecu. V takem primeru pretakamo z močnim zračenjem. Pretakamo obenem zato, da dovajamo vinu zrak, da mlada vina in tudi dezertna bolje dozori. S pretakanjem zdravimo vlečljiva vina ali pa vina, ki se nagibajo k počrtnitvi. Tako pospešimo izločevanje raznih snovi, ki bi mogle kaliti vino ali ga napraviti nestanovitno.

Pretkanje brez zračenja

Brez zračenja pretakamo vina, ki se nagibajo k porjavitvi, ko so mlada vina popolnoma zdrava ter zelo aromatična in buketna vina. Pustiti moramo, da slednja izgubi jo čim manj teh snovi.

Način pretakanja je torej odvisen od lastnosti vina. Pred vsakim pretkanjem moramo klet očistiti, z žveplanjem razkužiti in prezračiti ter šele nato začeti z delom. Predvsem pa moramo nekaj dni pred pretakanjem preveriti stanovitnost vina na zraku.

Stanovitnost vina na zraku

Stanovitnost vina na zraku preskusimo pred vsakim, ne samo pred prvim pretakanjem. Preskusimo tako, da vzamemo iz vsakega sode, ki naj se pretoči, kozarec vina in ga pustimo stati na istem sodu, iz katerega smo ga vzeli. Pri tem samo opazujemo učinek zraka na barvo, ne pa okusa. Če je vino zdravo in dobro prevrelo, se bo v kozarcu začelo v nekaj dneh od zgoraj navzdol lepo čistiti. To je znak, da vino potrebuje zraka, da ga torej pri pretakanju prezračimo.

Če pa vino v kozarcu ostane tako, kot je bilo v sodu, da se torej ne čisti, je to znak, da je v njem verjetno še precej sladkorja ali pa sluznin. Takemu vinu ne bo škodilo večje ali manjše zračenje.

V primeru, ko se vino v kozarcu ne čisti, ampak začne rjaveti, je to znak, da so barvila v vinu oksidirala. Ker vpliva zrak na tako vino neugodno, ga moramo tako pretočiti, da pride čim manj v stik z zrakom ali pa ga pred pretakanjem ozdravimo z dodatkom kalijevega metabisulfit (10-15 g na hl!).

Možno je tudi, da bo kako čisto vino na zraku postalo motno, sivo ali črno. Taka vina moramo močno zračiti, da vse snovi čim bolj počrtnijo. Te nato odstranimo iz vina s čiščenjem.

Čim bolj vino vsebuje duha po žveplecu, tem bolj ga moramo zračiti. V ta namen rabimo razpršilnike.

Vpliv vremena na vino

Tudi vreme vpliva na vino. Pri toplem in vlažnem vremenu je izguba ogljikovega dvokisa večja, droži se tudi težje dvignejo. Ob jasnem, suhem ali hladnem vremenu, kadar je večji zračni pritisk, je izguba ogljikovega dvokisa manjša, vino se lepše loči od droži. Prvi, glavni pretok opravimo ob prvem mrazu. Slabša vina ali na splošno, kot pri nas, ko gredo vina hitro v promet, pretočimo še enkrat 6-8 tednov po prvem pretoku. V drugem letu pretočimo, razen v pravkar omenjenih slučajih, enkrat in sicer ko se temperatura spomladi začne dvigati, najkasneje v aprilu ali maju. Pri tem pretoku moramo paziti, da ga ne izvedemo prezgodaj, ker se lahko zgodi, da je vino v spodnjih plasteh še motno.

MINI DNEVNIK

(Nadaljevanje s 3. strani)

na položni stranici doline. Spregovorila sva o češarkih, ki da bodo ob energetski krizi spet prišli do veljave. Potem je potegnil vrstico, da je strojček začel delovati in je zaudarjalo po gorilnem olju. Nastavil je orodje k deblu kakor nož k vratu obsojenca. Drevo ni še nič slutilo; spraševal sem se, kdaj se bo začelo zavedati. Pogledoval sem v njegov vrh. Zazdelo se mi je, da je komaj vidno vzdrhtel, potem se je tudi v notranjosti debela nekaj premaknilo, da se je sunek razlezel zdolž skorje kakor mrščavica, ki zajela kožno površino. Zdaj bo nastopila agonija, sem pomislil, a pogin se ni bil še dotaknil jedra. Sklonil sem se, da bi pobral češarek, bil je vlažen in na spodnji strani plesniv kot vsi drugi. Pa nisem vzdržal, spet sem se vzravnil ob bitju, ki je umiralo stoje. Tedaj je v krošnji rahlo završalo, s'oko telo se je nagnilo, veje so zašumele kakor roke, ki bi skušale ublažiti padec z višine. Zatem je top udarec stresel notranja vlakna, da se je pot sokov preusmerila, se zbegano razkrojila.

»Zdi se mi, da ste kakor mesar,« sem rekel možu.

»Hgm,« je zamomljajal, a najbrž me je preslišal, zakaj nastavljal je zobe na tekočem traku debeli veji, da jo je prepilil in je čofnila v travo. Kot za kazen, ker se je skušala rešiti. Potem še drugo.

»Kar v avto jih bom dal,« je rekel. Meni pa je bilo, ko da sem prisostvoval umoru. Ob dveh debelih, ki sta moleli od sebe kot roki križanega, sem se domislil ujetega moža, kateremu so na tialu odsekali glavo, medtem ko ga je na vsaki strani en vojak držal za stegnjeno roko.

Zdaj mislim, da so ljudje zmeraj sekali drevesa, a da smo zdaj bolj občutljivi ob koncu rastlin, ki

jih naša civilizacija updopašča kar na debele. Pa tudi se je človek prej drugače spoprijemal s pokončnim lesom, potil se je, da je premagal njegovo kleno bismo, zdaj pa nastavi rezilo in giljotinira drevo mimogrede, medtem ko ti pobereš deset češarkov.

14. oktobra

»Drugi knezi vladajo nad polnokrvnimi plemeni, to naše ljudstvo pa... kot da je davno odtočilo pol svoje srčne krvi — kot da mu sence Alp zastirajo možgane.«

Anton Novačan

Kratkometražni film v počastitev moje šestdesetletnice. Dvajset minut barvne pripovedi o tržaškem mestu. Od požiga Narodnega doma do bega v septembru 1943. sredi kontovelskih paštnov. Posrečena zamisel, ubrana glasbena spremljava. Mogoče je sekvenca na trgu nekoliko predolga. Moje sedenje ob pisalni mizi pa je togo, nič meni podobno, ne ujema se z mojim nemirnim slogom.

Po projekciji sem se zahvalil mlademu snemalcu. Rekel sem, da sem presenečen ob prikazu našega okolja, ki je tako nabito z zgodovino, da se kar ponuja oblikovalcu. Upamo, da bodo mladi vrednotili, kar po drugi svetovni vojski niso znali vrednotiti voditelji, ki so mislili na vse mogoče, samo na naše narodne koristi ne. Lahko bi v tridesetih letih imeli že knjige in filme in zbirke, tako pa je moral rajni Vekoslav Španger sam izdati svoj *Bazoviški spomenik*. Sramota, ki ne bo samo pričevanje o narodni ne-zavesti ozkotirnih voditeljev, ampak dokazno gradivo težkih zmot, ki se nam bodo kruto maščevale.

Na Koroškem se je maščevanje že vačelo.

15. oktobra

Prebral sem včerajšnji zapis. Človek, ki leta 1974 pobira češarkel! Brez komentarja.

16. oktobra

Jože Javoršek v svojem *Dnevniku* (Delo, 28. septembra) ni mogel mimo sedemdesetletnice Edvarda Kocbeka, ki da je »edinstveno tragični zapisovalec našega prostora in časa,« kot trdi.

Žal pa mi je za pisatelja Javorška, ki je mislil, da bo prinesel Evropo v slovenski provincializem, zdaj pa je tako provincialno zaoral v slovensko provincialnost, da ni o njegovi Evropi ne duha ne sluha. Zakaj provincialno še ni, če verjameš, da živiš v eni »narodovitejših revolucionarnih postojank v svetu,« provincialno pa je, če obenem misliš, da »Kocbek hodi ritenski«.

Tudi Babej je potemtakem hodil ritenski. In Gorki. Majakovski. Pa tudi Camus. In Sartre. In Silone. Solženicin. Džilas. Pasternak. Köstler, itd. Same ritensko hodeče figure, medtem ko Javoršek nosi prapor na čelu napredujoče kolone.

Vso srečo ti želim, Jože, a Kocbek bo vendar ostal še takrat, ko ne tebe ne mene ne nihče več povohal. Kar vdaš se v to, pa tudi skušaj, če ti je še kaj do pisateljske časti, skušaj si kdaj dopovedati, da Džilas ni bil v zaporu toliko let, ker bi se meniško zaljubil v celico. In ker Kocbeka ne moreš ožigosati kot begunca, ker ga ne moreš prikazati kot diverzanta, kot človeka, ki misli drugače (Roza Luxemburg dixit), pa ga ne moreš razumeti, potem ga pusti vsaj pri miru, ko pa te nič ne vpraša. Lotiti se človeka, ki nanj oblast g'eda postrani, pa ni kdove kako »revolucionarno«; govorim seveda o pisatelju, ker menim, da bi morala biti pisateljeva »revolucionarnost« nekoliko drugačna od politične.

(Nadaljevanje sledi)

ŠAH

Namesto aktualnega, a bledikavega remija v 22. partiji med Karpovom in Korčojem prinašamo raje živahno partijo z letošnje olimpiade v Nici. Zmagovalec Najdorf je v njej pokazal tisto pravišnje zmes kombinacijskega in pozicijskega sloga, ki daje naši igri poseben čar.

CIOCALTEA (Romunija)-NAJDORF (Argentina)
Sicilijanska obramba

1. e4 c5, 2. Sf3 d6, 3. d4 cd4, 4. Sd4: Sf6, 5. Sc3 a6, 6. Lg5 e 6, 7. f4 Le7, 8. Df3 Oc7, 9. 0-0-0 Sbd7, 10. Ld3 h6, 11. Dh3, Sb6, 12. f5 e5, 13. Sb3 Ld7, 14. Khl 0-0-0,

Beli lovec na g5, ki ga je doslej posredno branila dama, se mora sedaj odločiti: ali umik ali zamenjava. Beli se je odločil za drugo. Ker pa bo v nadaljevanju dopustil, da se črni lovec aktivira, je njegov strateški načrt napačen ali pa vsaj nedosleden.

15. Lf6: Lf6:, 16. Sd5 Sd5:, 17. ed5: e4.

Krasna pozicijska žrtev kmeta, ki zagotovi črnemu večji manevrski prostor po diagonali f6-b2 in po e-liniji! Kako mojstrsko bo črni izkoristil oboje, bodo pokazale naslednje poteze, ki so ena lepša od druge.

18. Le8: Db6 (z dvema dolgoročnima grožnjama: prodor a-kmeta in podvojitev trdnjav na e-liniji), 19. Ld3 Th8, 20. The1 Kb8, 21. c3 a5, 22. Te4 Tte4:, 23. Le4: a4, 24. Sd4 a3 (tako je črni kmet opravil svojo nalogo: ošibil je belo roka-do) 25. b3 Te8, 26. Df3 (če se lovec umakne pride bi črna trdnjava na prostoru) Dc 5 (grozi 27. Te: in 82. .. Df3:, nakar bi črni zaradi matne grožnje na b2 zaslužil figuro v dobljeni poziciji), 27. Td3 h5 (prepreči obrambo kmeta f5 z g4), 28. g3 (pripravlja h3 in g4, česar pa zeli ne bo učakal) Dc8, 29. Kc1 Te7, 30. Kd1 g6, 31. Te3 Ld4:, 32. cd4: Dh8.

Če sedaj 22. Td3, bi lahko med drugim sledilo 33. .. De8, 34. Te3 (ni drugega) gf5:, 35. Lof5: Te3:, 36. Ld7: Tf3, 37. Le8: Tf2 in črni bi zmagal končnico. Sploh so manevri z damo v tej partiji nekaj nadvse privlačnega.

33. Ld3 Lf5:, 34. Lf5: (na 34. Td7: bi seveda sledilo 34. .. Lg4 z vezavo bele dame) Dd4: +, 35. Td3 Da1 +, 26. Kd2 Da2: +, 37. Kc3 Db2 + Beli se vda.

Razlogov je dovolj: prosti črni kmet na šesti rsti, možnost neposrednega napada na belega kralja in možnost črnega, da izenači material.

ŠPORT

PRVI KORAK

Ko smo v nedeljskem Primorskem dnevniku prebrali uradno izjavo športnega društva Primorje s točno oznako članov odbora, smo seveda takoj zapazili, da se je število odbornikov v primerjavi s tistimi, ki so bili izvoljeni na občnem zboru društva (4. oktobra letos) znižalo za štiri. V tej »čistki«, ki jo seveda pozdravljamo, vidimo prvi korak proseškega društva, da naredi red v svojih vrstah. In če smo s svojim jisanjem, ki nikakor ni hotelo in po našem tudi ni bilo žaljivo za nikogar, pripomogli, da je pri Primorju prišlo do razčiščenja, smo seveda še bolj zadovoljni, saj je to dokaz, da v našem časopisju primanjkuje resnik in konstruktivnih kritik. Zadovoljni pa smo tudi, da smo odbor proseškega društva pripravili do tega, da nam je poslal popravek, ki smo ga z veseljem priobčili v zadnji številki »Novega lista«.

Vendar pa s tem še niso bila razčiščena vsa vprašanja in pojasnjeni vsi kritični primeri, ki smo jih v zadnjih tednih nakazali. Prvemu koraku Primorja morajo slediti še drugi, vzgledu proseškega društva pa se morajo pridružiti še drugi nogometni klubi.

Le tedaj bo občni zbor Zveze slovenskih športnih društev v Italiji, ki je napovedan za 1. december, lahko redno potekal brez žgočih polemik in notranjih nasprotovanj in bodo delegati lahko skopo odmerjeni čas za razpravo lahko posvetili drugim konkretnim in nujnim vprašanjem naše celotne športne politike. Že zdaj pozdravljamo občni zbor, vendar pa želimo tudi pozvati delegate raznih včlanjenih društev, da se na razpravo dobro pripravijo v teh dobrih desetih dneh, ki še manjkanjo do kongresa naše krovne športne organizacije.

R.

KAKO JE Z ZLATOM?

Ljudje se pogosto vprašujejo, zakaj prihaja do tako močnih nihanj cene zlata in ali se splača ob sedanjem naraščanju vložiti prihranke v to dragoceno kovino.

Po nedavnem sporazumu med Zahodno Nemčijo in Italijo o nemškem posojilu, ki je garantirano z italijanskimi zlatimi rezervami, je bilo mogoče pričakovati nov skok zlata navzgor. Špekulacija namreč vidi v sistemu posojila z zlatim jamstvom korak v okviru liberalizacije tržišča. Sproščene pa so bile s tem že na podlagi dogovora med dvajsetimi glavnimi industrijskimi državami samo izmenjave zlata z mednarodnimi bankami, medtem ko ostaja dalje pregrada med bankami in prostim tržiščem.

Spodbudo za nakupovanje zlata in naraščanje njegove cene pomeni nadalje napoved, da bodo s 1. januarjem liberalizirali tržišče zlata v Združenih državah. Zdaj zasebni državljani tam ter še v številnih drugih državah, med katerimi je tudi Italija, ne smejo prekupčevati z njim oziroma hraniti zlata v palicah. To je dovoljeno le za industrijsko predelavo. Liberalizacija s 1. januarjem pa utegne številne Amerikance pripraviti do tega, da bodo med drugim zaradi inflacije vložili svoje prihranke v zlato, katerega cena se bo tako lahko še dvignila.

Glede novega porasta cene zlata pa niso vsi izvedenci enakega mnenja. Nekateri pra-

vijo, da so tisti Amerikanci, ki imajo za ta namen dovolj denarja, že kupili zlato na skrivaj. Njihove naložbe so menda predvsem v kanadskih bankah in jih nekateri cenijo na pet milijard, drugi pa celo na 24 milijard dolarjev.

Važen vpliv na nihanje cene zlata ima razmerje med tremi temeljnimi elementi vsakega tržišča, ki so predelava, potrošnja in zaloge. Razmerje med ponudbo in povpraševanjem nato določa ceno. Glede svetovnih zalog zlata je treba takoj dodati, da so že velikanske. Zlato je v glavnem neuničljiva kovina in ga je torej na svetu toliko, kolikor ga je bilo izkopenega v zgodovini ter je še vedno na razpolago.

Strokovnjaki v Franciji, kjer prebivalstvo posebno vlaga svoje prihranke v zlato, sodijo, da imajo zdaj zasebniki po vsem svetu v raznih oblikah od kovancev do palic okrog 25.000 ton zlata. Kakih 30.000 ton pa ga hranijo v svojih železnih blagajnah Narodne banke.

V primerjavi s to velikansko zalogo skoraj 60 tisoč ton zlata je letna pridelava kar skromna. Cenijo, da je lanska znašala 1.118 ton, od česar je kar 850 ton odpadlo na Južno Afriko. Sovjetski izkop cenijo na 150 ton in Kitajskega na 30 do 50 ton.

Poraba zlata je v letu 1973 za 300 ton presegla pridelavo in je znašala v Evropi 545 ton, v Ameriki 345, na Daljnem vzhodu 215 ton in na Bližnjem vzhodu 190 ton.

Povpraševanje po zlato je delno neelastično in delno elastično. Na neelastično povpraševanje odpade okrog 250 ton na leto; to zlato uporabljajo predvsem v elektroniki, zobozdravstvu in podobnih sektorjih, kjer potrošnje ni mogoče zmanjšati in zaradi tega ni odvisna od cene zlata. Elastično povpraševanje vključuje zlasti industrijo zlatarskih izdelkov, v kateri doseže letna potrošnja okrog 775 ton. Izdelovanje je odvisno od nakupov, ki pa so seveda odvisni od cene, ker previsoka cena odbije kupce, ki si ne morejo privoščiti pretiranih izdatkov.

Končno naj ponovno spomnimo na špekulacijo, ki drži zlato v zalogah v času nizke cene in ga vrže na trg v primeru porasta cene ter tako prispeva k uravnotežanju tržne cene.

pohištvo

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.

KOZMAN